

PROJEKT ŠKOLSKÉHO KURIKULA KATOLÍCKEHO NÁBOŽENSTVA PRE ŠPECIÁLNE ZÁKLADNÉ ŠKOLY A PRAKTICKÉ ŠKOLY PRE ŽIAKOV S LAHKÝCH, STREDNÝM, ŤAŽKÝM A HLBOKÝM STUPŇOM MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA

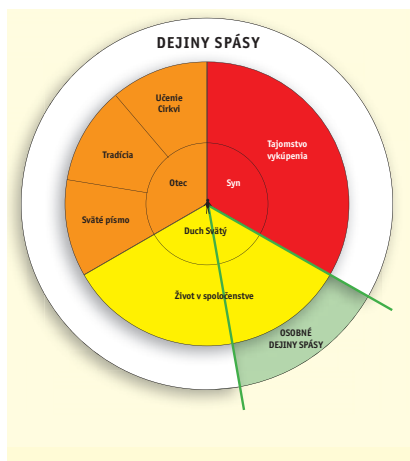
Projekt učebných osnov katolíckeho náboženstva pre špeciálne základné školy je výzvou dlhoročnej absencie systematickej náboženskej edukácie detí s mentálnym postihnutím. Tento projekt ponúka náboženskú edukáciu, ktorá akceptuje požiadavky špeciálnej pedagogiky a psychológie.

Návrh osnov kladie dôraz na žiaka s mentálnym postihnutím a rozvinutie jeho kompetencií, ktoré sú potrebné pre jeho osobný život a život v spoločnosti. Špirálová štruktúra učebných osnov spĺňa požiadavky moderného vzdelávania zdravých žiakov, ale aj žiakov s mentálnym postihnutím. Špirálová štruktúra je kombináciou cyklickej štruktúry s lineárnou. Špirálové usporiadanie obsahu edukácie umožňuje postupné prehlbovanie učiva v nasledujúcich ročníkoch vždy na náročnejšej úrovni.

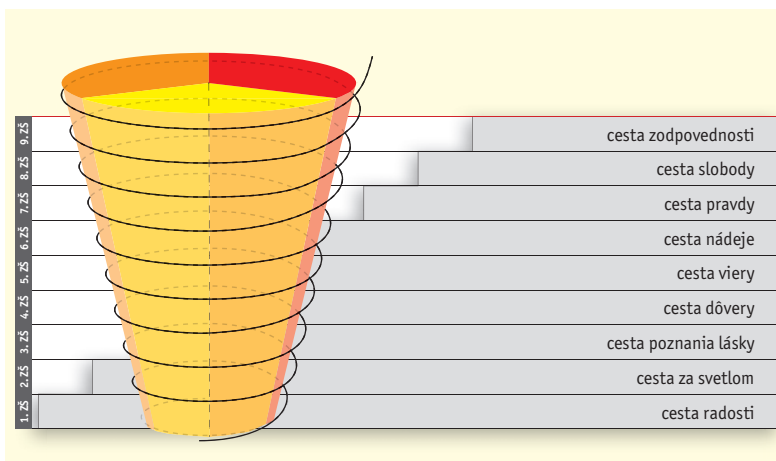
V lineárnej štruktúre je potrebné rozdelenie obsahov učiva do podstatných línií, ktoré v nasledujúcich ročníkoch prehľbujú kognitívne, afektívne a psychomotorické ciele potrebné na osvojenie kľúčových kompetencií žiakov základného primárneho vzdelávania. Základné primárne vzdelanie získa žiak absolvovaním vzdelávacieho programu v špeciálnej základnej škole. Preto predkladaný projekt rozdeľuje obsah učiva lineárnych oblastí na *tri* (obrázok č. 1): 1. Otec, 2. Syn, 3. Duch Svätý.

Uvedené lineárne oblasti budeme prehľbovať v špirále, ktorú tvoria tri úrovne (obrázok č. 2). Obsah, rozsah a proces základnej primárnej edukácie je zameraný na osobné dejiny spásy žiaka. Dejiny spásy rozvíjame v špirále cez postojovú orientáciu, ktorú zviditeľňuje ročníková téma. Predkladaný výber a usporiadanie tém predstavuje celistvú výchovu žiaka. Ponúknutý proces učí dieťa objavovať lásku, ktorá nás presahuje, a umožňuje rásť k plnej zrelosti osobnosti (obrázok č. 2 – schody sú ilustračným zobrazením osobnostného rastu).

obrázok č. 1

obrázok č. 2

Proces náboženskej edukácie žiakov s mentálnym postihnutím

Žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím pravdepodobne nedosiahnu v kognitívnom vývine štádium formálnych operácií, ktoré za normálnych okolností nastupuje s vekom 11 rokov. Je potrebné zvážiť spôsob práce s abstraktnými pojmami a symbolmi. Žiaci nevnímajú vnútorný obsah symbolu, nedokážu vidieť za veci. Dokážu do určitej miery pracovať so sprostredkovanou názornosťou, ale nie so symbolickým vnímaním vecí. Preto je pri práci so symbolom potrebné vyberať také, na ktorých využívame v prvom rade ich konkrétnosť. Abstraktné pojmy, a to aj náboženské, nedokážu uchopiť. Je potrebné rozvíjať u žiakov emocionálnu a skúsenostnú pamäť, ktorá spočíva v objavení nových stratégií pri učení – opakovanie a priblíženie obsahov abstraktných

pojmov cez vlastnú skúsenosť a prežívanie. Bez procesu osobnej skúsenosti nie je možné priblíženie týchto pojmov.

Morálne normy sa internalizujú viac cez prežívanie odmien a trestov formou príkazov a zákazov a následného dodržania pedagogických zásad pri ich ukladaní, než cez náboženskú symboliku. Úroveň morálneho vývinu pravdepodobne nikdy neprekročí tzv. morálku dobrého dieťaťa, ktorá je založená viac na princípe odmeny, trestu, pretože je brzdená intelektuálnou úrovňou. Správanie a myslenie dieťaťa s mentálnym postihnutím je od raného detstva až do dospelosti závislé od toho, čo si iní myslia, ako ho hodnotia. Správa sa určitým spôsobom preto, lebo mu to prináša uspokojenie aktuálnych potrieb, medzi ktoré patrí aj túžba po láske a prijatí. Deti sa učia rozlišovať, čo je dobré a čo zlé, od rodičov, učiteľov a z ich reakcií na správanie. Správanie dieťaťa je podmienené reakciou referenčných osôb. Musíme počítať s tým, že zlým veciam sa učí ľahšie ako dobrým, a ťažšie sa odnaučia (vyhasínajú).

Dieťa s mentálnym postihnutím nie je schopné dosiahnuť hlbšiu úroveň morálneho konania, kedy by bolo schopné prihliadnuť aj na motívy konania, aby postupne dochádzalo k ich internalizácii. Osobnostný rozvoj v morálnej oblasti môžeme podporovať v procese náboženskej edukácie dostatočnými podnetmi umožňujúcimi rozvoj empatie, a to empatického cítenia, konania a myslenia.

Je potrebné zohľadniť skutočný stupeň osobnostného rozvoja jednotlivých žiakov, pretože intraindividuálne aj interindividuálne rozdiely môžu byť obrovské. Preto je vhodné využívať v edukačnom procese najmä tematické a výkonové hry.

Vzhľadom na skutočnosť, že žiaci s ťažkými a hlbokým stupňom mentálneho postihnutia nie sú schopní uchopiť abstraktné pojmy, v edukačnom procese je rozhodujúci autentický a akceptujúci každodenný spôsob interakcie medzi učiteľom a žiakom. Preto odporúčame realizovať náboženskú edukáciu podľa individuálnych daností detí. Proces je potrebné realizovať modelovo prostredníctvom hier.

ThLic. PaedDr. Jana Hurajtová
koordinátor projektu

PROCES EDUKÁCIE V ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Učenie a rozvíjanie osobnosti mentálne postihnutých je zložitý proces, ktorý nemožno obmedziť len na získavanie vedomostí v kognitívnej oblasti. Ľudia s mentálnym postihnutím, a zvlášť deti, potrebujú našu lásku, záujem a ochotu venovať im svoj čas a porozumenie.

Predmet náboženská výchova sa vyučuje aj v špeciálnych základných školách. Vo vyučovaní náboženskej výchovy má učiteľ priestor na rozvíjanie osobnosti a náboženského uvedomenia mentálne postihnutých žiakov, ktorí majú často poškodenú vonkajšiu mozgovú kôru, ktorá spája vonkajší svet s vnútorným svetom. Stredná vrstva mozgovej kôry, kde je sídlo citového života, však býva pomerne nedotknutá, preto mentálne postihnuté deti vedia byť prítulné, aj keď svoju vďačnosť nevedia vždy verbalizovať.

V označení odboru pedagogika mentálne postihnutých sú tri termíny – pedagogika, mentálny, postihnutie. Termín *pedagogika* označuje všeobecne vedu o výchove. Termín *mentálny* (z lat. mens, mentis – myseľ, duch) sa spája s rozumovou činnosťou, s myslou, myslením, s duševnou činnosťou. Jeho význam je duševný, psychický, myšlienkový, rozumový. Podľa Vašeka (2003, s. 33) možno tento termín vymedziť ako „relatívne trvalý stav jedinca v kognitívnej, komunikačnej, motorickej alebo emocionálno-vôľovej oblasti, ktorý sa prejavuje ťažkosťami v učení a v sociálnom správaní sa“.

Termín mentálne postihnutie je všeobecný pojem používaný v pedagogickej dokumentácii v školstve. Označuje je jednotlivcov, ktorých IQ je pod hranicou 85, teda osoby v pásme mentálnej retardácie.

Medzi jednotlivými stupňami mentálnej retardácie a ich prejavmi sú výrazné rozdiely. Mnohí mentálne postihnutí jednotlivci sú schopní sa vyučiť a integrovať do spoločnosti v pracovnej i sociálnej oblasti. Sú však aj takí, ktorí sú odkázaní na pomoc iných aj v tých najzákladnejších potrebách. Medzi nimi sa nachádza ešte skupina ľudí s veľmi špecifickými individuálnymi potrebami. Toto by mali mať na pamäti všetci, ktorí s mentálne postihnutými pracujú, teda aj učitelia náboženskej výchovy.

Katechizmus Katolíckej cirkvi tiež usmerňuje učiteľov, aby pri odovzdávaní viery prispôbili vyučovanie mysleniu a chápanosti poslucháčov. (KKC, s. 12)

Treba si uvedomiť, že mentálne postihnutie nie je statické, ale že úroveň inteligencie sa môže počas života meniť a pedagogickým pôsobením pozitívne ovplyvňovať. A to neplatí len o intelektových schopnostiach, ale ide o celú komplexnú osobnosť mentálne postihnutých.

Títo jednotlivci majú špeciálne výchovné a vzdelávacie potreby, preto sa tu kladie veľký dôraz na teoretické poznatky, praktické spôsobilosti a osobnostné predpoklady špeciálneho pedagóga. V dnešnej spoločnosti sa mení model vzdelávania postihnutých jedincov smerom k ich čiastočnej alebo úplnej integrácii. Vychádza sa z predpokladu, že postihnutí žiaci si môžu osvojiť mnoho spôsobov sociálneho správania pozorovaním a napodobňovaním svojich vrstovníkov.

Ak má byť edukácia mentálne postihnutých jedincov účinná, musí zodpovedať určitým kritériám. Vančová (2005, s. 194-195) uvádza nasledujúce:

- Vychádzať z individualít mentálne postihnutého jednotlivca a z nich plynúcich špeciálnych výchovných a vzdelávacích potrieb.
- Mentálne postihnutého jednotlivca chápať ako komplexnú osobnosť v procese vývinu.
- Aj mentálne postihnutý jedlivec je v určitej miere prístupný aktivitám podnecujúcim proces učenia a rozvíjajúcim jeho osobnosť.
- V edukácii dbať na intenzívnu spätnú väzbu.
- Vytvárať prostredie zbavené stresu, frustrácie, minimalizujúce nežiaduce prejavy správania a akceptujúce mentálne postihnutého jednotlivca.
- Vychádzať z dôslednej špeciálnopedagogickej diagnostiky ako kľúčového faktora určujúceho výber a vhodnosť edukačných postupov.

Mentálne postihnuté dieťa sa v závislosti od stupňa mentálneho defektu viac či menej odlišuje od normálneho dieťaťa rovnakého veku. Najvýraznejšie nedostatky sú v oblasti inteligencie, učenia, sociálneho prispôbenia, ale porušené sú aj ostatné stránky psychiky – vôľa, city, osobnosť – a tiež motorický vývin. Pridružujú sa aj poruchy koncentrácie pozornosti a pamäti. Preto je potrebné, aby učiteľ pokyny niekoľkokrát opakoval a kontroloval ich plnenie. Je dobré vytvoriť si také prostredie, ktoré neodpútava pozornosť dieťaťa od obsahu vyučovania.

Nezastupiteľnú úlohu hrá aj vytváranie priaznivej socioemočnej klímy v triede, pestovanie pozitívnych postojov a emocionálne objavovanie. Atmosféra v triede je zdrojom pozitívneho i negatívneho prežívania zážitkov žiakov a určuje tým aj ich vzťah k učiteľovi a škole. Pozitívna atmosféra v triede pôsobí nielen na výkonnosť žiakov, ale urýchľuje i socializáciu dieťaťa. Tu sa môže dieťa porovnávať s ostatnými a učiť sa spolupracovať s rovesníkmi. Na tvorbe atmosféry v triede sa podieľajú učители spolu so žiakmi. Preto je budovanie ich vzťahu veľmi dôležité už od začiatku. Učiteľ, zvlášť v špeciálnej škole, výraznou mierou spolupracuje so žiakmi, povzbudzuje ich a pomáha im. Učiteľ má pristupovať k postihnutým deťom s rešpektovaním ich špecifickosti a posilniť ich jedinečnosť v sebarealizácii.

Autori W. L. Heward a M. D. Orlansky nazývajú postihnuté deti výnimočnými. Na problém špecifickosti a zvláštnosti detí sa pozerajú z iného uhlu pohľadu. Tvrdia, že všetky deti sú tvorivé, len miera ich tvorivosti je rôzna.

Na Slovensku prebieha vzdelávanie postihnutých jednotlivcov v školopovinnom veku v rámci špeciálneho školstva v špeciálnych materských a základných školách, v odborných učilištiach a v praktických školách. V rámci špeciálnych základných škôl je možné vzdelávať rôzne postihnutých žiakov. Výrazným spôsobom tomu pomáha aj diferencovaná úprava obsahu vzdelávania podľa variantov A, B a C, pričom variant A zodpovedá ľahkej mentálnej retardácii, variant B zodpovedá strednej mentálnej retardácii a variant C zodpovedá ťažkej mentálnej retardácii.

Všeobecné direktorium pre katechizáciu (1999, s. 199) tiež potvrdzuje, že aj osobám mentálne a inak postihnutým možno poskytnúť primerané náboženské vzdelávanie nielen v rodine, farskom spoločenstve, ale aj v školskom prostredí.

V špeciálnej základnej škole sa vzdelávajú žiaci s takými rozumovými nedostatkami, pre ktoré sa nemôžu úspešne vzdelávať v základnej škole. Špeciálni pedagógovia pripomínajú, že v edukačnom procese sa nemá zabúdať na striedanie aktivít a relaxácie, programového vyučovania a animácie.

Žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím sa vzdelávajú podľa učebných plánov a učebných osnov vzdelávacieho variantu A. Učebné osnovy pre variant A uvádzajú ako cieľ výchovy a vzdelávania mentálne postihnutých žiakov rozvíjanie individuálnych schopností a predpokladov tak, aby: (Vančová, 2005, s. 197)

- si osvojili vedomosti, zručnosti a návyky potrebné pre ich profesionálnu prípravu,
- si vedeli vytvoriť správne postoje a dobrý vzťah k ostatným ľuďom, k sebe samému a k životnému prostrediu,
- boli pripravení na praktický život tak, aby sa mohli integrovať do spoločnosti a stali sa jej prirodzenou súčasťou.

Žiaci so stredným mentálnym postihnutím sa vzdelávajú podľa učebných plánov a učebných osnov vzdelávacieho variantu B. Učebné osnovy pre variant B uvádzajú ako cieľ výchovno-vzdelávacieho procesu vybaviť žiakov základnými poznatkami a praktickými zručnosťami, ktoré im umožnia zapojiť sa do spoločenského života. Svojím obsahom, metódami a organizačným usporiadaním pripomína výchovu v bežnej materskej škole.

Stanovenie edukačných cieľov je podmienené hlavne osobitosťami mentálne postihnutých detí, ich vekom ako aj charakterom vzdelávacej inštitúcie. Medzi činitele, ktoré podmieňujú edukáciu mentálne postihnutých žiakov patrí mentálna úroveň, stupeň postihnutia, výskyt pridružených postihnutí, individuálne odlišnosti žiakov, osobitosti motoriky, emocionálnej a vôľovej stránky, kvalita školy a pedagóga, kvalita rodinného prostredia žiaka a mnoho ďalších faktorov.

Cieľom edukácie mentálne postihnutých je optimálne rozvíjať žiaka v oblasti motoriky, senzoryky, komunikácie, sebaobsluhy, kognície, orientácie v prostredí, osvojiť si elementárne poznatky o prírode, spoločnosti, o sebe samom, pripraviť ho na samostatné vykonávanie jednoduchých činností spojených s praktickým životom. Edukácia sa uskutočňuje prostredníctvom jednotlivých zložiek výchovy, medzi ktorými je aj náboženská výchova. Dôležitý je aj rozvoj základných kompetencií – komunikačných, existenciálnych, občianskych a kultúrnych. Začlenením sa do kolektívu začína budovanie sociálnych a interpersonálnych kompetencií.

Vo vyučovacom procese odporúčame kombinovať pripravené aktivity i spontánne príležitosti, a tak vytvárať vhodné prostredie na vzájomné spoznávanie, ktoré v deťoch podnecuje rozvoj zmyslu pre kamarátstvo, súcit, spoluprácu.

Zloženie žiakov B variantu býva dosť heterogénne. Vzhľadom na pomalé tempo práce, krátkodobú pozornosť, rýchlu unaviteľnosť sa vyžaduje individuálny prístup ku každému dieťaťu. Z hľadiska typu hodiny sa odporúča kombinovaný typ.

V nižších ročníkoch sa odporúča využívať hru ako metódu edukácie. Hra v deťoch prebúda tvorivú energiu a prispieva k rozvíjaniu socio-emočných kompetencií. Vhodná hra poskytuje príležitosť na učenie sa manuálnym a sociálnym zručnostiam, ale i etickým hodnotám. Aby hra mala pozitívny účinok na rozvoj dieťaťa, musí podporovať jeho spontánnosť a tvorivosť.

Žiaci, ktorých nemožno vzdelávať podľa vzdelávacieho variantu A alebo B, sa vzdelávajú podľa individuálnych vzdelávacích programov – vzdelávací variant C. V tomto variante smeruje edukačný proces k tomu, aby aj ťažko postihnuté deti boli primerane vzdelávané a neboli oslobodzované od povinnej školskej dochádzky.

Praktická činnosť priaznivo ovplyvňuje postihnutých po stránke fyzickej i psychickej, prispieva k rozvoju rozumových schopností, jemnej i hrubej motoriky, dáva pocit užitočnosti, čo podporuje socializáciu mentálne postihnutého dieťaťa. Učiteľ musí pre postihnuté dieťa zvoliť primeranú činnosť, ktorú vykonáva pod jeho dozorom. Takáto činnosť má liečebnú hodnotu, pomáha návratu stratených funkcií a zabraňuje zhoršeniu celkového stavu postihnutého.

Pokiaľ si postihnuté deti uvedomujú rozdiel medzi sebou a ostatnými deťmi, potrebujú na budovanie sebaúcty a sebadôvery veľa podpory a povzbudzovania. Obvykle potrebujú veľa pochvaly, povzbudzovania a podporovania jednak za to, čo sa im podarí, jednak za to, o čo sa usilujú. Pochvala je pre tieto deti rovnako dôležitá ako jedlo. Majú radi pozornosť druhých ľudí a za pochvalu sú ochotné zopakovať hocičo. Treba pamätať na to, že pochvala je významný motivačný činiteľ. Je dobré spojiť pochvalu s popisom činnosti, ktorú dieťa vykonalo, napr. „Toho motýľa si veľmi pekne vymaloval.“ Na chyby a omyly by učiteľ nemal reagovať, ale mal by zdôrazniť a pochváliť každý, aj nepatrný, úspech.

Každý pedagóg by mal vnieť do vyučovania náboženskej výchovy, okrem odbornej spôsobilosti, aj svoje osobné talenty, ktoré dostal od Boha, vložiť doň svoje srdce. Tak vytvorí na vyučovacej hodine príjemnú atmosféru lásky a porozumenia, kde deti budú cítiť, že sú prijímané a milované práve také, aké sú.

Podstata mentálneho postihnutia

Podstatou mentálneho postihnutia a mentálnej retardácie je abnormálny vývin mozgu a centrálnej nervovej sústavy (CNS), ktorý vzniká ako dôsledok jeho poškodenia. Mentálne postihnutie a mentálna retardácia, tak ako sa javia so svojimi symptómami, sú funkčnými následkami tejto patológie mozgu a CNS.

Abnormálny vývin mozgu a CNS u konkrétnych jednotlivcov môže byť spôsobený mnohými faktormi. Tieto faktory môžu mať charakter monopatogénnych faktorov alebo polypatogénnych faktorov. Pôsobiť môžu v rôznych štádiách vývinu mozgu.

Mentálne postihnutý jedinec je bytosť, ktorú treba chápať a prijímať ako komplex biologických, psychických a sociálnych daností, znakov, prejavov a dôsledkov. Navyše je to bytosť, v rámci ktorej sa tieto znaky, prejavy a dôsledky menia, sú ovplyvniteľné, nie sú nemenné po celý život.

Deskripcia jednotlivých stupňov (kategórií) mentálnej retardácie vyklasifikovaných v Medzinárodnej klasifikácii chorôb je nasledovná:

Lahká mentálna retardácia – vzdelávací variant A

Osoby s ľahkou mentálnou retardáciou sú schopné účelne používať reč v každodennom živote, udržiavať konverzáciu a komunikovať bez výraznejších problémov, i keď sa reč vyvíja oneskorene. Väčšina z nich je nezávislá v sebaobslužbe a v praktických manuálnych zručnostiach bežného života, hoci ich vývin je taktiež oneskorený. Najmarkantnejšie problémy súvisia so vzdelávaním – čítaním, písaním, počtami. Ich adaptívne funkcionovanie môže byť narušené v prostredí, ktoré na nich kladie zvýšené nároky, v prostredí, ktoré je zmenené alebo nové, alebo v krízových situáciách.

Stredná mentálna retardácia – vzdelávací variant B

Osoby so strednou mentálnou retardáciou majú výrazne obmedzený vývin chápania a používania reči, obmedzené komunikačné schopnosti, sebaobslužné zručnosti a návyky. Ich vzdelávací potenciál je obmedzený, ale niektorí žiaci si pod kvalifikovaným pedagogickým vedením dokážu osvojiť elementárne základy čítania, písania a počítania. V dospelosti sú niektoré osoby so strednou mentálnou retardáciou schopné vykonávať veľmi jednoduché manuálne práce pod dohľadom. Medzi jednotlivcami sú výrazné rozdiely. Viacerí z nich majú pridružené telesné, zmyslové alebo iné postihnutia a poruchy.

Ťažká mentálna retardácia – vzdelávací variant C

Osoby s ťažkou mentálnou retardáciou majú veľmi výrazne narušený a limitovaný vývin vo všetkých oblastiach: komunikácie, motoriky, senzoryky, sebaobsluhy, kognície, sociálnej adaptácie. Väčšina z nich má zároveň pridružené rôzne iné postihnutia a poruchy. Ich životné aktivity sú veľmi výrazne obmedzené a tieto osoby potrebujú nepretržitú podporu, pomoc či vedenie aj v najjednoduchších činnostiach. Pri vhodnej podpore, edukácii, rehabilitácii je možné pozitívne podnecovať ich vývinové kapacity a zabezpečiť zlepšenie kvality života.

Hlboká mentálna retardácia – vzdelávací variant C

Osoby s hlbokou mentálnou retardáciou sú hlboko obmedzené vo všetkých životných aktivitách a funkcionovaní. Sú postihnutí celým radom porúch a postihnutí. Majú iba nepatrnú alebo žiadnu schopnosť uspokojovať svoje základné potreby a sú plne odkázaní na pomoc, starostlivosť a podporu zo strany okolia. Ich motorika, senzoryka, sebaobsluha, komunikácia, kognícia, sociálna adaptácia sú na rudimentárnej úrovni. Napriek tomu je však možnosť stimuláciou podnecovať ich vývin.

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 1. ROČNÍK PRAKTICKEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA ZODPOVEDNOSTI

Žiak si kladie existenciálne otázky a hľadá na ne odpovede. Základný motív hľadania Boha je vnútorný ako potreba „sebadoplnenia“ - v priateľstve, vo vzťahu chlapec - dievča aj vo vzťahu k Bohu (Korherr). Môže mať formu neistoty, hľadania istôt, čo vedie k záujmu o otázky zmyslu a hodnôt. Žiak v tomto období hľadá odpovede na otázky: Kam smerujem? Kto som? Čo chcem dosiahnuť? Je dôležité pre žiaka, aby vzťah k Bohu napomáhal zblížovaniu ľudí.

Vlastným výberom si žiak zostavuje hierarchiu hodnôt, na základe ktorých si formuje životný štýl. Zaoberá sa aj otázkou viery. Je otvorený pre náboženské prijímanie rozmeru viery v nádeji, ktorú ponúka Boh človeku. Otvorenosť na náboženské nazeranie na svet vytvára priestor na formáciu osobnosti k mravnej zodpovednosti podľa svojich individuálnych schopností a možností.

Ročníkový cieľ: Spoznávaním identity človeka reflektovať vlastnú identitu. Objaviť hodnotu a zmysel života. Uvedomiť si dôležitý význam rozhodnutia pre vlastný svetonázorový postoj. Budovať vzťah k Bohu a k ľuďom ako naplnenie zmyslu života. Prehľbovať medziľudské vzťahy cez skvalitnenie komunikácie.

Ročníkový symbol: CESTA

Cesta symbolizuje ľudskú existenciu ako existenciu dynamickú, schopnú pohybu. Pohyblivosť je vlastnosť, ktorá umožňuje človeku meniť miesto svojho pobytu, ale aj meniť smer svojich myšlienok a citov, svojej duše: celé naše JA je na ceste nášho života. Cesta sa môže stať metaforou pre všetko nové, čo nás stretne v živote, čo preskúmame, k čomu ideme a dospievame. Sú skutočnosti, ktoré nás v živote dávajú do pohybu. Ako sa pohybujeme, meníme cesty, meníme samých seba. Na tejto ceste nie sme sami. Nachádzame na nej tých, ktorí putujú s nami, nachádzame na nej aj sprievodcov. Môžeme nájsť aj iné cesty, než tie pravé: okľuky, scestie, ale aj bludné cesty. Toto všetko robí cestu nášho života jedinečnou a nezameniteľnou.

Pre mladých ľudí, ktorých máme pred sebou, predovšetkým platí, že ústredným bodom ich životnej cesty je hľadanie Boha, seba samých, vlastnej identity, hľadanie zmyslu svojho vlastného života.

Ježiš sľubuje, že jeho nasledovanie je CESTA, ktorá vedie k plnosti. Toto sú dva póly, medzi ktorými sa pohybuje učiteľ náboženskej výchovy / náboženstva. Tento pohyb musí byť citlivý a ohľaduplný k vlastnej ceste svojich zverencov.

1. TÉMA: HĽADANIE CESTY

Žiak začína prežívať najdôležitejšie sociálne vzťahy medzi rovesníkmi. Potrebuje byť prijímaný a uznávaný. Pre učiteľa je dôležité vedieť so žiakmi komunikovať; dávať im najavo, že sú uznávaní; viesť s nimi dialóg. Vzťahy človeka sú také, aká je komunikácia. Prvé podtémy sa venujú komunikácii – verbálnej, neverbálnej a komunikácii s Bohom.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: komunikácia, modlitba, vzťahy

Obsah:

- komunikácia a jej formy
- modlitba – komunikácia s Bohom

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Zdôvodniť význam komunikácie a modlitby v živote človeka.

Afektívny cieľ: Spoznať sa navzájom a prejavíť záujem o spoluprácu v skupine.

Psychomotorický cieľ: Precvičiť a osvojiť si základné prvky verbálnej a neverbálnej komunikácie.

Žiak si osvojuje:

- komunikačné zručnosti k vytváraniu plnohodnotných vzťahov
- voľbu správnych komunikačných stratégií
- možnosti pre vytváranie medziľudských vzťahov
- spôsoby komunikácie, vhodné pre tvorivé budovanie pozitívnych medziľudských vzťahov vo svojom živote
- schopnosť priznať si osobnú chybu a schopnosť ospravedlnenia vhodnou formou komunikácie a nápravy
- hĺbku osobného dialógu s Bohom

Rozvoj kompetencií:**komunikačné**

Žiak

- chápe význam komunikácie pre tvorivé budovanie pozitívnych medziľudských vzťahov
- využíva získané komunikačné zručnosti k vytváraniu plnohodnotných vzťahov
- volí správne komunikačné stratégie

existenciálne:

Žiak

- je pripravený vnímať hĺbku osobného dialógu s Bohom

kultúrne:

Žiak

- osvojí si tvorivý prístup k umeleckým dielam vyrastajúcim z kresťanstva

sociálne a interpersonálne:

Žiak

- je pripravený pre otvorené vzťahy v dôveryhodnom prostredí
- využíva možnosti na vytváranie medziľudských vzťahov
- uvedomuje si význam sebazdieľania.

2. TÉMA : KLADENIE SI OTÁZOK

V téme spolu so žiakmi hľadáme a objavujeme pravdu i odpovede na dôležité životné otázky: Kto som? Prečo žijem? Aký zmysel má môj život? Každý človek si občas kladie otázku, či jeho existencia na tomto svete je len hrou náhody alebo náhod, alebo má hlbší zmysel. Žiak začína hľadať zmysel svojho života, stanovuje si životné ciele, ku ktorým sa chce v živote priblížiť. Ďalšie podtémy predstavujú človeka ako tvora, ktorý hľadá cieľ svojho života a prirodzene hľadá to, čo ho presahuje. Ako jediný tvor na zemi si kladie otázky a hľadá na ne odpoveď. Kresťanské učenie sa na každý ľudský život pozerá ako Bohom darovaný a zmysel ľudského života vidí v nasmerovaní človeka k Bohu skrze Ježiša Krista.

Žiaci by mali pochopiť dôležitosť kladenia takýchto otázok a aj to, aby vedeli vyvodit' závery pre svoj život.

Časová dotácia: 8 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: trojrozmernosť, zmysel života

Obsah:

- trojrozmernosť človeka
- zmysel života
- človek - jeho otázky a hľadanie odpovedí. Odkrývanie zmyslu života.

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Jednoduchým spôsobom na príkladoch vysvetliť trojrozmernosť človeka.

Afektívny cieľ: Objavovať v sebe túžbu po prekročení všednej každodennej ohraničenosti svojho života smerom k transcendentnu.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať postoj zmysluplného konania v živote.

Žiak si osvojuje:

- rozvoj svojho telesného, duševného a duchovného rozmeru
- súvislosti podmieňujúce hľadanie a nachádzanie životného zmyslu a je otvorený pre jeho transcendentnú hĺbku
- kresťanské chápanie zmyslu života človeka
- dávať svojmu správaniu a životu zmysel

Rozvoj kompetencií:**komunikačné**

Žiak

- volí správne komunikačné stratégie

existenciálne:

Žiak

- pozná súvislosti podmieňujúce hľadanie a nachádzanie životného zmyslu a je otvorený pre jeho transcendentnú hĺbku

sociálne a interpersonálne:

Žiak

- je pripravený pre otvorené vzťahy v dôveryhodnom prostredí
- využíva možnosti na vytváranie medziľudských vzťahov
- uvedomuje si význam sebazdieľania.

3. TÉMA: HĽADANIE ODPOVEDÍ

Každý človek je v najširšom zmysle slova náboženský, lebo má potrebu smerovať k tomu, čo ho presahuje. Žiaci by v téme mali vnímať skutočnosť, že všetky náboženstvá sú vyslovením ľudskej spirituálnej skúsenosti s absolútnom, že všetky majú kúsok pravdy, sú fázami univerzálnych dejín ľudstva, a človek môže mať účasť na pravde kresťanstva bez toho, aby o tom vedel).

Kresťanský životný štýl ponúkame ako formu radostného prežívania života v slobode a v zodpovednosti. Je dôležité diskutovať so žiakom o následkoch nezodpovedného konania pre seba i pre svoju rodinu. Cestou dialógu ho viesť k asertívnej komunikácii a k prijímaniu odlišnosti a inakosti.

Časová dotácia: 4 edukačné jednotky

Kľúčové pojmy: náboženstvo, kresťanský životný štýl

Obsah:

- náboženstvo
- rozhodnutie sa pre životný štýl

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Charakterizovať prvky náboženstva. Vysvetliť vznik a potrebu náboženstva.

Afektívny cieľ: Objavovať v sebe vrodenu túžbu po Bohu. Vnímať potrebu religiozity ako potrebu istoty v živote človeka. Nadchnúť sa pre životný štýl kresťana.

Psychomotorický cieľ: Vytvoriť pravidlá životného štýlu kresťana /v rodine, v škole/. Viesť dialóg v kruhu s rešpektovaním pravidiel asertívnej komunikácie.

Žiak si osvojuje:

- otvorené vzťahy v dôveryhodnom prostredí
- empatické cítenie
- pravidlá životného štýlu kresťana vo svojej rodine, v škole
- schopnosť viesť dialóg s rešpektovaním pravidiel asertívnej komunikácie
- rozvoj svojej osobnosti v jej celistvosti – telesný, duševný a duchovný rozmer

Rozvoj kompetencií:**komunikačné kompetencie:**

Žiak

- reaguje na prečítané texty a používa ich na rôzne ciele

občianske kompetencie:

Žiak

- je otvorený pre náboženskú rôznorodosť
- je otvorený pre náboženskú toleranciu
- rešpektuje zvláštnosti iných náboženstiev

sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- vníma potrebu angažovanosti jednotlivca k odstráneniu predsudkov voči iným náboženstvám
- vníma princíp sociálneho zmieru a solidarity
- využíva interkulturálne kontakty k vzájomnému obohateniu seba i druhých

existenciálne kompetencie:

Žiak

- je otvorený pre celoživotné hľadanie pravdy
- chápe jedinečnosť kresťanstva

4.TÉMA: CESTA ZRELOSTI

Byť človekom znamená byť osobou, žiť v určitom čase, dobe, kultúre, politickom usporiadaní, mať svoje práva. Život je však nielen dar, ale aj úloha budovať seba samého a vnútorne rásť. Zrelá osobnosť je človek schopný stretnutia s človekom aj s Bohom.

Téma má pomôcť žiakovi stávať sa čoraz viac sebou samým a dosiahnuť plnosť zrelosti svojej osobnosti. Ľudia budú samých seba, vnútorne rásť: z celého svojho zmyslového a duchovného života utvárajú materiál svojho rastu.

Poukázaním na pozitívne vzory kresťanov mu učiteľ ponúka možnosť vykročiť na cestu ich nasledovania a oceniť prítlačivý spôsob ich života podľa vzoru Ježiša Krista.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: osoba, dôstojnosť, osobnosť, vývoj

Obsahový štandard:

- ľudská osoba (pôvod dôstojnosti človeka)
- osobnosť človeka (vývoj osobnosti)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Vysvetliť tajomstvo svojho počiatku na vedeckom podklade a v kontexte Svätého písma. Charakterizovať vývoj osobnosti. Uviesť predpoklady k úspešnému utváraniu vlastnej osobnosti.

Afektívny cieľ: Uvedomiť si dar vlastnej existencie pri počatí. Vnímať ohraničenosť a priestor svojho života. Uvedomiť si dôležitosť vnútorného rastu a zrelosti osobnosti. Vnímať význam životného zmyslu pri vytváraní životného štýlu. Oceniť nachádzanie zmyslu a vlastného človečenstva v stretnutí s Ježišom Kristom.

Psychomotorický cieľ: Zostaviť charakteristiku ľudskej osoby. Vedome spolupracovať na formovaní vlastnej osobnosti s pýtaním svedomia.

Žiak si osvojuje:

- uznáva ľudskú osobu ako nositeľa ľudských práv
- kresťanský pohľad na hodnotu a dôstojnosť ľudskej osoby od počatia
- rozlíšenie pojmov osoba a osobnosť
- znaky zrelej osobnosti
- zaradenie obdobia, v ktorom sa nachádza, do vývinového obdobia osobnosti
- potrebu stáleho rozvoja vlastnej osobnosti v jej telesnom duševnom a duchovnom rozmere
- nachádzanie zmyslu a vlastného človečenstva v stretnutí s Ježišom Kristom.

Rozvoj kompetencií

komunikačné:

Žiak

- účinne sa zapája do diskusie

občianske:

Žiak

- uznáva ľudskú osobu ako nositeľa ľudských práv

sociálne a interpersonálne:

Žiak

- účinne spolupracuje v skupine
- má pozitívny vzťah k druhým ľuďom
- cení si vlastnú jedinečnosť a rešpektuje jedinečnosť ostatných

existenciálne:

Žiak

- rozumie kresťanskému pohľadu na hodnotu a dôstojnosť ľudskej osoby od počatia
- chápe svoj život nielen ako dar, ale aj ako úlohu vnútorne rásť
- osvojí si kritický a diferencovaný prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba, je pripravený na tomto základe stanoviť si nové životné ciele

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 2. ROČNÍK PRAKTICKEJ ŠKOLY

Ročníková téma: CESTA ŽIVOTA

Každý mladý človek, teda aj žiak s mentálnym postihnutím, hľadá svoju životnú cestu. Aby sme mu v nábožen-
skej edukácii pomohli pri nasmerovaní, je potrebné ho viesť najprv k nachádzaniu cesty k sebe. Cesta k dru-
hým predpokladá vyrovnanie sa so zraneniami z detstva – s komplexami. Prekonanie komplexov znamená
prekonanie bariér voči svojej osobe, ale aj voči iným ľuďom. Uvedomenie si dôstojnosti človeka – dôstojnosti
seba a druhých ľudí umožňuje reflexiu viery v Boha. V edukačnom procese vedíme žiakov k uvedomeniu si
ľudských hraníc poznania Boha. Vieru v Boha predstavujeme ako zodpovednosť voči sebe, voči ľuďom okolo
nás, ba aj voči ľuďom celého sveta.

Ročníkový cieľ: Objaviť hodnotu života. Uvedomiť si osobnú zodpovednosť za seba, za druhých a za životné
prostredie, v ktorom žijeme. Formovať návyk životnej cesty nádeje.

Ročníkový symbol: ŠPIRÁLA – cesta do stredu

Cesta je symbolom pre človeka a jeho existenciu. Je symbolom hľadania – zmyslu života, seba samých. Svoju
cestu má človek chápať nie ako cestu po rovine, ale ako cestu do stredu, do hĺbky – tam sa stretáva s Otcom,
tam má nastať jeho obrátenie, očistenie. Cesta naspäť zo stredu je cestou nového človeka. Poznanie, ktoré
človek získal v strede, ho má zmeniť tak, že sa vzdáva starého života a nastupuje novú cestu. To je cesta živo-
ta – opätovná cesta do stredu a späť. Špirála je ako štyri ročné obdobia – aj keď sa stále vracajú, nikdy nie sú
rovnaké. Aj naša cesta života sa podobá špirále.

1. TÉMA: CESTA K SEBE

Z aspektu postojovej orientácie žiaka je potrebné zvnútornenie vlastnej hodnoty a jedinečnosti. Proces se-
bapoznávania je akoby pohľadom do zrkadla. Tento proces vedie k nachádzaniu a akceptovaniu ponúkaných
hodnôt a stotožneniu sa so životným štýlom, ponúkaným vychovávateľmi (rodičmi, učiteľmi a inými). Aby mla-
dý človek našiel cestu k iným ľuďom, je potrebné aby najprv našiel cestu k sebe.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: sebarozvoj, sebaocenenie, životný vzor

Obsah

- sebaopoznanie
- jedinečnosť

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Osvojiť si realistický pohľad na seba. Kriticky sa konfrontovať sa s potrebou
životných vzorov.

Afektívny cieľ: Vnímať potrebu sebarozumenia. Vnímať potrebu sebaopoznania ako podmienku sebarozvo-
ja. Vnímať jedinečnosť svojej osoby. Oceniť ponuku nasledovania pozitívnych kresťanských vzorov.

Psychomotorický cieľ: Formovať postoj sebaúcty. Rozvíjať potrebu začlenenia sa do spoločenstva.

Žiak si osvojuje:

- rozvíjať schopnosť sebarozumenia
- vnímať sebaocenenie a prijatie ako podmienku sebarozvoja
- konfrontovať sa s potrebou životných vzorov
- oceniť kresťanskú ponuku nasledovania Ježiša Krista ako životného vzoru

Rozvoj kompetencií

Komunikačné:

Žiak

- intuitívne vníma potrebu komunikácie ako potrebu sebarozvoja
- kladie si otázky a zisťuje odpovede

Existenciálne:

Žiak

- rozvíja a koriguje vlastný výber vzorov

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- prejavuje úctu k ľuďom konkrétnymi skutkami
- je empatický k potrebám druhých ľudí

Kultúrne:

Žiak

- objavuje prínos pozitívnych vzorov ako cestu k hľadaniu zmyslu života

Občianske:

Žiak

- sa angažuje jednoduchými pozitívnymi skutkami v prostredí, v ktorom žije.

2.TÉMA: CESTA K DRUHÝM

Cesta k druhým predpokladá vyrovnanie sa so zraneniami z detstva – s komplexami. V procese rastu a osobného rozvoja je potrebné učiť žiakov spracovávať vlastné komplexy. Človek musí najprv vstúpiť do seba – do svojho vnútra, aby mohol vykročiť v ústrety k iným, aby bol schopný budovať vzťahy s inými, lebo vo vzťahoch stretáva Boha. Prekonanie komplexov znamená prekonanie bariér voči svojej osobe, ale aj voči iným ľuďom.

Časová dotácia: 8 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: sebaúcta, komplexy, sebarozvoj, temperament

Obsah

- seba prijatie
- komplexy
- sebaúcta

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Porozumieť potrebe sebaúcty, ktorá je podmienkou akceptovania osobnej dôstojnosti.

Afektívny cieľ: Vnímať sebaocenenie a prijatie ako podmienku sebarozvoja.

Psychomotorický cieľ: Formovať postoj zodpovednosti k svojej osobe. Formovať návyk osobného rozvoja v celistvosti.

Žiak si osvojuje:

- vnímavosť na svoje vlastnosti, temperament
- vnímavosť na svoje nedostatky, hranice svojich osobných daností a schopností
- vnímavosť na potrebu vlastného seba prijatia
- realistický pohľad na seba
- formovať návyk k stálemu osobnému rozvoju v celistvosti
- kresťanský pohľad na dôstojnosť človeka vo svetle viery a Svätého písma

Rozvoj kompetencií

Komunikačné:

Žiak

- zapája sa do diskusie v pracovnej skupine
- s pomocou učiteľa analyzuje a zdôvodňuje svoje postoje a rozhodnutia

Existenciálne:

Žiak

- aplikuje vo svojom živote prvky spirituality
- integruje náboženský spôsob vnímania a chápania sveta do svojho celkového vzťahu k svetu

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- je empatický k osobným potrebám a na základe toho k potrebám druhých ľudí

Kultúrne:

Žiak

- objavuje, že kresťanské hodnoty sú prínosom pre spoločnosť
- objavuje kresťanský pohľad na dôstojnosť človeka vo svetle viery a Svätého písma

Občianske:

Žiak

- sa angažuje jednoduchými pozitívnymi skutkami v prostredí, v ktorom žije
- je zodpovedný za svoje rozhodnutia (primerane svojej schopnosti porozumieť)

3.TÉMA: CESTA K BOHU

Uvedomenie si dôstojnosti človeka – dôstojnosti seba a druhých ľudí umožňuje reflexiu viery v Boha. V edukačnom procese vedieme žiakov k uvedomeniu si ľudských hraníc poznania Boha. Vieru v Boha predstavujeme ako zodpovednosť voči sebe, voči ľuďom okolo nás, ba aj voči ľuďom celého sveta. Žiaci dostávajú priestor na to, že ľudským poznávaním odkrývame skutočnosť Boha len čiastočne. Žiak na základe skúseností budovania vzťahu k sebe, k druhým ľuďom je otvorený pre budovanie vzťahu k Bohu. Svedomie predstavujeme žiakovi ako základnú cestu Boha k človeku.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: náboženstvo, viera, svedomie, vzťah k Bohu

Obsah

- svedomie (Boh hľadá človeka)
- hranice poznania Boha

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Objavovať úlohu náboženstva ako prejavu túžby človeka po presiahnutí seba.

Afektívny cieľ: Vnímať duchovný rozmer človeka. Oceniť úlohu náboženstva pri rozvoji človeka. Vnímať svedomie ako cestu, na ktorej Boh hľadá človeka.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk vonkajších prejavov úcty k Bohu. Rozvíjať kresťanské prvky spirituality v osobnom raste.

Žiak si osvojuje:

- prijať skutočnosť náboženského prežívania, ako prejav túžby po presahu seba
- cvičiť empatické cítenie voči druhým ľuďom

- vnímať ľudské hranice poznania Boha
- vnímať hodnotu budovania vzťahu s Bohom
- vnímať svedomie ako sebareflexiu na svoje rozhodnutia

Rozvoj kompetencií

Komunikačné:

Žiak

- precvičuje komunikačné zručnosti potrebné pri budovaní vzťahov
- s pomocou učiteľa analyzuje a zdôvodňuje svoje postoje a rozhodnutia

Existenciálne:

Žiak

- aktívne prispieva k budovaniu vzťahov k sebe, druhým ľuďom a k Bohu
- aktívne prispieva k rozvoju osobnej spirituality

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- uvažuje nad zodpovednosťou vo svojom konaní
- je empatický k potrebám druhých ľudí
- hodnotí svoje postoje k ľuďom
- prispieva k upevňovaniu medziľudských vzťahov

Kultúrne:

Žiak

- oceňuje prínos dobrých medziľudských vzťahov pre spoločnosť

4. TÉMA: CESTA K SVETU

Cesta k svetu je cestou zodpovednosti človeka za svet, ktorý ho obklopuje. Téma predstavuje učenie Cirkvi o potrebe zodpovednosti človeka za seba, za druhých ľudí a za životné prostredie, v ktorom človek žije. Žiaci spoznávajú kresťanské učenie, ktoré zdôrazňuje globálnu lásku k blížnemu. Tá zahŕňa aj životné prostredie, pretože naše súčasné postoje k prírode umožnia alebo znemožnia život budúcim generáciám.

Časová dotácia: 5 edukačných jednotiek

Kľúčové pojmy: ekológia, zodpovednosť, svet, Cirkev

Obsah

- svet okolo nás (Božie stopy v diele stvorenia)

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Vysvetliť dôvody ekologického myslenia a porovnať ich s posolstvom biblického textu Gn 1, 28-29. Objaviť kresťanský pohľad na životné prostredie (cez biblické posolstvo.)

Afektívny cieľ: Vnímať prírodu a životné prostredie ako dar od Boha. Vnímať potrebu ekologického myslenia človeka v zmysle zodpovednosti za Božie dielo. Stotožniť sa s ekologickým myslením sv. Františka.

Psychomotorický cieľ: Praktizovať zručnosti pri ekologickom zaobchádzaní s odpadom. Rozvíjať návyk šetrného zaobchádzania s prírodou.

Žiak si osvojuje:

- vnímať potrebu ekologického myslenia a zodpovednosť človeka za prírodu
- vnímať prepojenie čistoty vnútorného sveta človeka a vonkajšieho prostredia
- vysvetliť dôvody ekologického myslenia

- praktizovať zručnosti pri triedení odpadu
- porovnať dôvody ekologického myslenia s posolstvom biblického textu
- stotožniť sa s postojom sv. Františka k prírode

Rozvoj kompetencií

Komunikačné:

Žiak

- zapája sa do diskusie v pracovnej skupine
- formuluje a vyjadruje (s pomocou učiteľa) svoje myšlienky a názory

Existenciálne:

Žiak

- rozumie potrebe chrániť prírodu
- vníma človeka ako súčasť prírody a ako jej ochrancu

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- uvažuje nad prínosom spirituality pre spoločnosť (s pomocou)
- je empatický k potrebám druhých ľudí

Kultúrne:

Žiak

- objavuje prínos kresťanstva pri ochrane prírody a jej zdrojov

Občianske:

Žiak

- sa angažuje pri ochrane prírody a v projektoch na ochranu prírody

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PREDMETU KATOLÍCKE NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA PRE 3. ROČNÍK PRAKTICKEJ ŠKOLY

Ročníková téma: PLNOST ŽIVOTA

Ročníkovú tému „Plnosť života“ rozvíjame postupne v štyroch podtémach. Žiť život naplno znamená, byť otvorený pre druhých. Naša viera nemôže ostať za dverami domov a to ani v prípade žiakov, ktorí navštevujú praktické školy. V prvej podtému ich chceme povzbudiť, aby konkrétnymi skutkami milosrdenstva naplnili svoje ruky láskou, láskou pre druhých. Pozývame ich aj k službe chorým, slabým, poukazujeme na Cirkev, ktorá slúži chorým aj prostredníctvom sviatosti pomazania chorých.

Vedíme žiakov, aby ich život bol preniknutý kresťanskými hodnotami, ktoré nám priniesli sv. Cyril a Metod. Žiť svoj život v plnosti môžu v rôznom povolani: v manželstve, kňazstve, slobodnom stave. Kresťanský životný štýl pozýva aj ich k plnohodnotnému životu.

Ročníkový cieľ: Objavovať hodnotu človeka a zdôvodniť potrebu jeho plnohodnotného života. Nadobudnúť základné zručnosti potrebné pre plnohodnotný kresťanský život.

Ročníkový symbol: RUKY

Ruky sú nielen nástrojom na vykonávanie rôznych prác, ale aj dôležitým nástrojom komunikácie. Ruky sú symbolom prijímania a dávania, ochrany a starostlivosti, ale aj symbolom zodpovednosti za to, čo nám bolo zverené.

1. TÉMA: RUKY NAPLNENÉ LÁSKOU

Človek sa v živote riadi rôznymi pravidlami. Rob druhým, to čo chceš, aby robili tebe. Takto znie zlaté pravidlo, ktoré poznajú veriaci, či neveriaci. My, veriaci, môžeme však ísť ďalej ako zlaté pravidlo. Ku konkrétnym skutkom, k službe druhým nás pozývajú skutky telesného a duchovného milosrdenstva. Ježiš nás učí všímať si potreby človeka v núdzi (biblický príbeh o milosrdnom Samaritánovi). Príkladom skutkov milosrdenstva sú mnohé svedectvá svätcov. Práve prostredníctvom životopisov svätých predstavujeme žiakov, ako konkrétne môžu aj oni naplniť svoje ruky láskou, láskou pre druhých. Vedíme ich k tomu, aby dokázali vnímať a všímať si dianie okolo seba, potreby ľudí s ktorými sa stretávajú a konkrétnym spôsobom prejavíť voči nim lásku. V závere témy sa žiaci jednoduchým a primeraným spôsobom môžu zapojiť do rôznych projektov, kde ich vedíme, aby rozvíjali postoj zodpovednosti aj za Zem, na ktorej žijú.

Kľúčové pojmy: láska, zodpovednosť, svedok lásky, ochrana

Obsahový štandard:

- zlaté pravidlo pre život
- zákon lásky /milosrdný Samaritán/, skutky telesného a duchovného milosrdenstva - A. Schweitzer
- charitné projekty - Zachráňme Zem, Adopcia na diaľku, Klimatické zmeny...

Hodinová dotácia témy:

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Na základe príbehov jednotlivých svätcov opísať potrebu angažovanosti sa pre druhých.

Afektívny cieľ: Rozvíjať postoj zodpovednosti za druhých, za dianie okolo seba. Povzbudiť sa príkladom svätých. Oceniť hodnotu obety a osobného nasadenia svojho života pre záchranu druhých.

Psychomotorický cieľ: Vyberať si správne vzory pre svoj život. Aplikovať skutky milosrdenstva vo svojom živote. Integrovať do svojho života zákon lásky a zlaté pravidlo.

Žiak:

- chápe a oceňuje zmysel služby
- prejavuje záujem o dianie v spoločnosti a reaguje na jej problémy
- oceňuje osobnosti, ktoré svojou službou budujú spoločnosť
- rozvíja spoluprácu a osobnú angažovanosť pre veci verejné
- uvedomuje si hodnotu služby pre rodinu a spoločnosť
- vníma zodpovednosť za druhých z pohľadu prirodzenej morálky /zlaté pravidlo/
- koná skutky duchovného a telesného milosrdenstva
- je vnímavý na potreby druhých
- inšpiruje sa životom a konaním svätých
- reflektuje prírodu ako priestor na morálne konanie v súlade s Božími pravidlami

Rozvoj kompetencií**Komunikačné:**

Žiak

- rozumie empatickej komunikácii
- pozná a používa zlaté pravidlo vo vzťahoch s druhými ľuďmi

Existenciálne:

Žiak

- objavuje kresťanský rozmer služby
- reflektuje prírodu ako priestor daný Bohom pre šťastný život ľudí teraz i v budúcnosti

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- pozitívne vníma Cirkev a jej službu pre spoločnosť
- je empatický k potrebám druhých ľudí

Kultúrne:

Žiak

- sa inšpiruje pozitívnymi vzormi kresťanských svätcov
- uvedomuje si potrebu osobnej zodpovednosti pri ochrane Zeme

Občianske:

Žiak

- sa angažuje jednoduchými pozitívnymi skutkami v prostredí, v ktorom žije
- obhajuje charitatívne diela Cirkvi a pozná ich pozitívny prínos pre spoločnosť
- zapája sa do konkrétnych aktivít Cirkvi v prospech trpiacich

2. TÉMA: RUKY PRE BLÍŽNYCH

Vyučovanie náboženskej výchovy/náboženstva sa zaoberá otázkami zmyslu života a v tomto zmysle má výnimočné postavenie voči ostatným vyučovacím predmetom. K životu patrí aj choroba, smrť. Žiaci vnímajú utrpenie a bolesť ako súčasť ľudského života. Vo vyučovaní im predstavujeme kresťanský pohľad na zmysel ľudského utrpenia v kontexte veľkonočných udalostí. Kladieme dôraz na starostlivosť o chorých prostredníctvom konkrétnej starostlivosti v rodine, poukazujeme, ako sa Cirkev podieľa na starostlivosti o chorých prostredníctvom rôznych charitatívnych diel, hospicov.

Predstavujeme im život sv. Alžbety, ktorá svoj život venovala službe chorým.

V závere tejto témy sa žiaci oboznámia so sviatosťou pomazania chorých a povzbudíme ich ku konkrétnej modlitbe za blízkych, ktorý prežívajú bolesť, chorobu.

Cieľom tejto témy je aj rozvíjať postoj empatie k ľudskému utrpeniu, vnímať Ježiša a Cirkev, ktorá sa skláňa ku chorým vo sviatosti pomazania chorých.

Kľúčové pojmy: strach, smrť, nádej, dôvera, služba

Obsahový štandard:

- starostlivosť v rodine
- starostlivosť o chorých /charitné diela, hospice, choroba a blízkosť smrti, nádej vo vzkriesenie, kresťanský pohreb/ - sv. Alžbeta
- modlitba za blízkých, sviatosť pomazania chorých

Hodinová dotácia témy:

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Zdôvodniť potrebu sviatosti pomazania chorých. Oboznámiť sa so sociálnym učením Cirkvi. Na základe biblických príbehov objaviť posolstvo kresťanskej nádeje, ktorá presahuje smrť.

Afektívny cieľ: Uvedomiť si hodnotu a význam charitatívnej služby. Oceniť obetavosť a pokoru v službe druhým.

Psychomotorický cieľ: Zapojiť sa do charitatívnej činnosti vo svojom okolí, a do modlitieb za chorých. Podieľať sa na riešení sociálnych problémov v spoločnosti.

Žiak:

- reflektuje svoj pohľad na ľudské utrpenie
- vníma skúsenosť s utrpením a bolesťou ako súčasť ľudského života
- reprodukuje biblické príbehy a porovnáva ich v kontexte so životom
- rozvíja postoj empatie k ľudskému utrpeniu
- je vnímavý na existenciálnu skúsenosť so životom a smrťou
- objavuje náboženskú hĺbku kresťanskej nádeje vo večný život
- vyvíja aktivitu a angažovanosť pri riešení problémov vo svojom okolí
- oceňuje hodnotu a význam charitatívnej služby

Rozvoj kompetencií

Komunikačné:

Žiak

- rozumie empatickej komunikácii

Existenciálne:

Žiak

- objavuje kresťanské posolstvo nádeje
- konfrontuje sa s osobnou skúsenosťou strachu, dôvery a nádeje

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- objavuje kresťanské posolstvo úcty k trpiacemu a umierajúcemu človeku
- je empatický k potrebám druhých ľudí

Kultúrne:

Žiak

- sa inšpiruje pozitívnymi vzormi kresťanských svätcov

Občianske:

Žiak

- sa angažuje jednoduchými pozitívnymi skutkami v prostredí, v ktorom žije
- obhajuje charitatívne diela Cirkvi a pozná ich pozitívny prínos pre spoločnosť

3. TÉMA: KREŠŤANSTVO A NAŠA KULTÚRA

V tretej téme jednoducho predstavíme žiakom šírenie kresťanstva na našom území a prínos misie sv. Cyrila a Metoda pre našu kultúru. Práve cez vierozvestcov poukážeme na hodnotu jazyka a písma – dôležitých nástrojov komunikácie. Od sv. Cyrila a Metoda a ich učeníkov sa žiaci učia správnym spôsobom komunikácie.

V téme rozvíjame kultúrne kompetencie. Kladieme dôraz na dôležitosť kresťanských hodnôt, na ktorých stoja základy európskej histórie.

Sme zodpovední za prostredie, v ktorom žijeme. Ako kresťania máme ovplyvňovať našu spoločnosť v duchu kresťanských hodnôt, ako to Cirkev robila storočia pred nami. V závere poukazujeme na konkrétne spôsoby šírenia kresťanských hodnôt v súčasnej spoločnosti. Povzbudzujeme žiakov k zodpovednosti: účasti na voľbách, občianskej zaangažovanosti, kritickému prístupu k mediálnym produktom a pod.

Kľúčové pojmy: kresťanstvo, kultúra, kresťanské hodnoty, kresťanskí umelci

Obsahový štandard:

- putovanie po ceste predkov /šírenie kresťanstva na našom území/
- misia sv. Cyrila a Metoda a ich prínos pre našu kultúru
- šírenie kresťanských hodnôt v Európe
- kresťanské hodnoty v súčasnej spoločnosti /správa verejných vecí a občianska uvedomelosť: účasť na voľbách, zodpovedný prístup k mediálnym produktom, podporovanie kresťanských inštitúcií – školy, nemocnice.../

Hodinová dotácia témy:

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Objaviť kresťanské korene našej kultúry. Opísať prínos misie sv. Cyrila a Metoda pre náš národ. Spoznať život a tvorbu kresťanských umelcov v kontexte duchovného odkazu našich predkov.

Afektívny cieľ: Oceniť tvorbu kresťanských umelcov. Uvedomiť si prínos prekladu Sv. písma do nášho jazyka. Oceniť úlohu Cirkvi pri šírení kresťanských hodnôt v Európe.

Psychomotorický cieľ: Poznať a šíriť duchovný odkaz našich kresťanských predkov. Upevniť si zásady správneho používania jazyka a reči.

Žiak:

- pozná korene kresťanskej kultúry
- prejavuje záujem o umenie a kultúru
- oceňuje osobnosti, ktoré prispievajú k šíreniu kresťanskej kultúry
- angažuje sa pri šírení duchovného odkazu našich predkov
- integruje do svojho života zásady správneho používania slovenského jazyka
- vysvetlí prínos misie sv. Cyrila a Metoda pre náš národ
- pozná život a tvorbu aspoň jedného kresťanského umelca
- oceňuje úlohu Cirkvi pri šírení kresťanských hodnôt v Európe

Rozvoj kompetencií

Komunikačné:

Žiak

- uvedomuje si význam a potrebu jazyka, písma
- formuje si návyky správneho používania spisovného jazyka a správnej komunikácie
- sa učí pracovať s rôznymi zdrojmi informácií

Existenciálne:

Žiak

- oceňuje význam kresťanskej misie sv. Cyrila a Metoda
- prejavuje záujem o minulosť i súčasnosť v kontexte kresťanskej kultúry

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- aplikuje do svojho života kresťanské princípy

Kultúrne:

Žiak

- vníma kultúrne dedičstvo našich predkov
- uvedomuje si korene kresťanskej kultúry a tradície
- prejavuje hrdosť na kresťanské korene našej kultúry
- formuje si vlastný vzťah ku kultúre v jej historickom kontexte
- ocení umelecké diela vyrastajúce z kresťanstva

Občianske:

Žiak

- ocení úlohu Cirkvi v spoločnosti pri šírení vzdelanosti a kultúry

4. TÉMA: POVOLANIE K PLNOSTI ŽIVOTA

V úvode témy definujeme „životný štýl“. Žiaci porovnávajú kresťanský životný štýl s rôznymi životnými štýlmi, prehodnocujú svoj rebríček hodnôt, do ktorého sú schopní včleniť kresťanské hodnoty. V tejto časti poukážeme aj na vplyv médií, ktoré ponúkajú rôzne vzory správania a učíme žiakov ku kritickému mysleniu.

Kresťanský životný štýl pozýva človeka k plnohodnotnému životu. Tento plnohodnotný život môže prežívať v manželstve, zasvätenom živote alebo v slobodnom stave. V tejto časti predstavíme konkrétne osobnosti, svätcov, ktorí prežívali jednotlivé povolania ako svoju cestu ku svätosti.

Kľúčové pojmy: životný štýl, kresťanské hodnoty, povolanie, svätosť, svedok

Obsahový štandard:

- životný štýl kresťana /cesta k zrelosti osobnosti/
- povolania k plnohodnotnému životu: povolanie k manželstvu, povolanie k zasvätenému životu, povolanie ku kňazstvu, povolanie k slobodnému stavu

Hodinová dotácia témy:

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Urobiť rozbor základných kresťanských hodnôt. Na príkladoch porovnať rôzne životné štýly, definovať životný štýl kresťana. Na základe biblickej udalosti demonštrovať Máriin postoj k človeku, k životu, k Bohu. Predstaviť kresťanské povolania (manželstvo, zasvätený stav, slobodní).

Afektívny cieľ: Vzbudiť túžbu po svätosti. Prehĺbiť vzťah k Bohu prostredníctvom modlitby.

Psychomotorický cieľ: Integrovať do svojho života hodnoty a postoje vybraného svätca. Rozvíjať návyk osobného vzťahu s Bohom - modlitba. Vyznačiť na mape najznámejšie pútnické miesta na Slovensku.

Žiak:

- oceňuje životné vzory, prijíma ich morálne postoje
- reflektuje svoj život v kontexte so vzormi svätých
- osvojuje si kritický prístup k mediálnym celebritám
- pozná kresťanské hodnoty a zostaví svoj rebríček hodnôt
- demonštruje morálne postoje v rôznych situáciách
- analyzuje rôzne životné štýly
- rozhoduje o svojich hodnotách a cieľoch

Rozvoj kompetencií

Existenciálne:

Žiak

- sústreďuje sa na kvalitu hodnôt
- kontroluje vlastné konanie

Interpersonálne a sociálne:

Žiak

- vie vyjadriť svoj názor asertívnym spôsobom
- vníma životné situácie druhých ľudí
- rozvíja kritické myslenie

Kultúrne:

Žiak

- osvojuje si kritický prístup k rôznym životným štýlom
- pozná pravidlá spoločenského správania

Občianske:

Žiak

- sa angažuje jednoduchými pozitívnymi skutkami v prostredí, v ktorom žije
- na konkrétnych príkladoch porovnáva rôzne životné štýly